

ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิศวกรรมของอาเซียน : ผลกระทบต่อประเทศไทย
(ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) on Engineering Services)

อรรวรรณ เกษร*

ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิศวกรรมของอาเซียนเป็นหนึ่งในข้อตกลงที่เป็นผลมาจากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๙ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๖ ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย โดยผู้นำอาเซียน ทั้ง ๑๐ ประเทศได้ร่วมลงนามในแถลงการณ์ Bali Concord II กำหนดให้จัดทำความตกลงยอมรับร่วม (MRA) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักภายในปี ๒๕๕๑ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพได้อย่างเสรี ซึ่งในปัจจุบันได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักแล้ว จำนวนทั้งสิ้น ๘ สาขาวิชาชีพ อันได้แก่ สาขาวิชาชีพแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกรรม สถาปัตยกรรม บัญชี การสำรวจ และการท่องเที่ยว โดยสาขาวิชาชีพวิศวกรรมได้มีการลงนามข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียน ด้านบริการวิศวกรรม (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Engineering Services) ในปี ๒๕๔๘ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปิดโอกาสให้วิศวกรที่อยู่ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด สามารถขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineer: ACPE) และสามารถที่จะทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นนอกเหนือจากประเทศของตนได้ โดยต้องขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพต่างด้าวจดทะเบียน (Registered Foreign Professional Engineer: RFPE) ในประเทศสมาชิกอาเซียนที่ตนต้องการเข้าไปทำงานก่อนทำงานร่วมกับวิศวกรท้องถิ่นและต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้น

ในปัจจุบันการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักในอาเซียนนั้น ถือว่าสาขาวิชาชีพวิศวกรรมเป็นสาขาวิชาชีพที่มีความคืบหน้ามากที่สุด เนื่องจากมีการกำหนดหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียน มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแลในการดำเนินการทั้งในระดับอาเซียนและในประเทศสมาชิก แต่ละประเทศ มีการกำหนดกฎเกณฑ์และกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติ ซึ่งในเรื่องการจดทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพอาเซียน วิศวกรที่ต้องการจดทะเบียนดังกล่าวต้องผ่านการประเมินจากคณะกรรมการกำกับดูแล (Monitoring Committee) ในแต่ละประเทศ และในส่วนของอาเซียนจะอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการประสานงานด้านวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineer Coordinating Committee : ACPECC) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากคณะกรรมการกำกับดูแล (Monitoring Committee) ของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดคุณสมบัติในการเป็นวิศวกรวิชาชีพอาเซียน ได้แก่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาทางวิศวกรรมที่ได้รับการยอมรับโดยองค์กรด้านการรับรองวิศวกรรมวิชาชีพ มีการขึ้นทะเบียนหรือมีใบอนุญาตที่ยังมีผลในปัจจุบัน มีประสบการณ์ในภาคปฏิบัติและมีความหลากหลายมาไม่ต่ำกว่า ๗ ปี หลังจบการศึกษา ทั้งนี้จะต้องได้รับผิดชอบงานด้านวิศวกรรมที่เด่นชัดอย่างน้อย ๒ ปีด้วย ปฏิบัติสอดคล้องตามนโยบายการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (CPD) ในระดับที่น่าพอใจ และได้รับใบรับรองจากผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ (PRA-Professional Regulatory Authority) ของประเทศแหล่งกำเนิดและไม่มีประวัติการกระทำผิดอย่างร้ายแรงด้านเทคนิค มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ระดับท้องถิ่นและระหว่างประเทศ ในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ซึ่งในส่วนของประเทศไทยโดยสภาวิศวกรในฐานะตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมของประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineer: ACPE) สำหรับวิศวกรไทยที่จะไปทำงานต่างประเทศและการขึ้นทะเบียน

---

* วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

วิศวกรวิชาชีพต่างด้าวจดทะเบียน (Registered Foreign Professional Engineer: RFPE) สำหรับวิศวกรต่างชาตินี้จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย และในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้ระเบียบคณะกรรมการสภาวิศวกรว่าด้วยการขึ้นทะเบียนวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineer) พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อให้มีผลบังคับใช้ได้ตามกฎหมายเรียบร้อยแล้ว

สภาพปัญหา

การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพสาขาวิศวกรรมถึงแม้ว่าจะส่งผลทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรได้มีตลาดแรงงานที่กว้างขึ้น เนื่องจากสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างสะดวกและเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น อันเป็นการเพิ่มโอกาสการทำงานและยกระดับสมรรถนะในการทำงานในสาขาวิชาชีพวิศวกร โดยการสามารถเข้าไปทำงานในประเทศที่มีอัตราค่าตอบแทนที่สูงกว่า และได้มีโอกาสในการเรียนรู้ประสบการณ์ของประเทศที่ตนเข้าไปทำงานในส่วนทางด้านเทคนิค เทคโนโลยี และวิธีการบริหารจัดการหรือได้มีโอกาสได้ร่วมงานและเรียนรู้งานจากวิศวกรต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศของตน แต่ในการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีดังกล่าวก็ย่อมส่งผลกระทบต่อในทางลบได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่จะต้องประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศในบางประเทศที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ ทำให้แรงงานที่มีทักษะในวิชาชีพออกไปทำงานในต่างประเทศที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่า หรือที่เรียกว่า “ภาวะสมองไหล” ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาของระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ในระยะยาว หรือกรณีที่จะต้องประสบปัญหาวิศวกรต่างชาติเข้ามาแย่งงานภายในประเทศเนื่องจากมีประสบการณ์ในการทำงานที่สูงกว่า หรือมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากกว่า ซึ่งในส่วนของประเทศไทยก็อาจจะได้รับผลกระทบในกรณีดังกล่าวเช่นกัน โดยสามารถพิจารณาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในด้านต่างๆ ได้แก่ ปัญหาการเข้ามาแย่งงานวิศวกรไทยโดยวิศวกรต่างชาติที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่าและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่า ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเนื่องจากวิศวกรไทยไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นที่มีอัตราค่าตอบแทนที่สูงกว่า ปัญหาความพร้อมในด้านทักษะภาษาต่างประเทศและด้านการติดต่อสื่อสาร ปัญหาในด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศในอาเซียน ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ เป็นต้น

บทวิเคราะห์

จากการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน และได้มีการจัดทำความตกลงในด้านต่างๆ ในหลายเรื่อง ซึ่งในด้านเศรษฐกิจได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักเพื่อเป็นการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพในอาเซียน โดยมีสาขาวิชาชีพวิศวกรรมเป็นหนึ่งในสาขาวิชาชีพที่ได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างชัดเจน แต่ถึงแม้ว่าการจัดทำข้อตกลงนี้จะอยู่บนพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์ให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพวิศวกรได้โดยสะดวกอันเป็นการขยายตลาดแรงงาน และเป็นการส่งเสริมความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้เสาหลักในด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ถึงกระนั้นการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนด้านบริการวิศวกรรม (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Engineering Services) ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในหลายประเทศ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วยเช่นกันในหลายประการ สามารถแยกพิจารณาได้ คือ ๑) ปัญหาการเข้ามาแย่งงานวิศวกรไทยโดยวิศวกรต่างชาติที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่าและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่า เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และมาเลเซียที่มีจำนวนวิศวกรวิชาชีพอาเซียนจดทะเบียนมากกว่าประเทศไทย ๒) ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากวิศวกรไทยไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นที่มีอัตราค่าตอบแทนที่สูงกว่า ๓) ปัญหาความพร้อมในด้านทักษะภาษาต่างประเทศและด้านการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วประเทศไทยถือว่ามีความเสียเปรียบในด้านทักษะภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นในอาเซียน ๔) ปัญหา

ในด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศในอาเซียน เนื่องจากการเข้าไปทำงานในกลุ่มประเทศอาเซียนจะมีกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น บางประเทศใช้ระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) หรือระบบกฎหมายจารีตประเพณี ส่วนบางประเทศใช้ระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ (Civil Law) หรือระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร ๕) ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ เช่น กฎหมายแรงงาน เป็นต้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนด้านบริการวิศวกรรม (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Engineering Services) ถือเป็นการทำงานตกลงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก ทำให้มีตลาดแรงงานที่กว้างขึ้นและเป็นไปได้อย่างเสรีมากขึ้น อันเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในความร่วมมือในด้านการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่การทำงานตกลงดังกล่าวก็อาจจะส่งผลกระทบต่อในด้านลบกับประเทศที่มีความพร้อมน้อยกว่าประเทศอื่นที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการ งบประมาณ รวมถึงศักยภาพของบุคลากรมากกว่า ซึ่งประเทศไทยก็ยิ่งถือว่าอาจมีความพร้อมน้อยกว่าบางประเทศในอาเซียน เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และมาเลเซียโดยพิจารณาจากจำนวนวิศวกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพอาเซียน อีกทั้งประเทศไทยก็อาจประสบปัญหาภายในที่ส่งผลกระทบต่อวิชาชีพวิศวกร อันได้แก่ ปัญหาการเข้ามาแย่งงานวิศวกรไทยโดยวิศวกรต่างชาติที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่าและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่า ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเนื่องจากวิศวกรไทยไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นที่มีอัตราค่าตอบแทนที่สูงกว่า ปัญหาความพร้อมในด้านทักษะภาษาต่างประเทศ และด้านการติดต่อสื่อสาร ปัญหาในด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศในอาเซียน และปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้น จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการของประเทศไทย เพื่อเป็นการดำเนินการรองรับการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนด้านบริการวิศวกรรม (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Engineering Services) ที่ได้มีการจัดทำขึ้น ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สมาคม/สภาวิชาชีพด้านวิศวกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม รวมถึงนิสิต นักศึกษาที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยสามารถแยกพิจารณาได้ คือ ๑) ควรมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคล ตั้งแต่ระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะฝีมือ และการคุ้มครองสวัสดิการเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในวิชาชีพวิศวกรรมเพื่อไปทำงานยังต่างประเทศในสมาชิกอาเซียนและเพื่อแข่งขันกับวิศวกรต่างชาติในประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย ๒) ควรมีการเพิ่มบทบาทของสมาคม/สภาวิชาชีพด้านวิศวกรรมให้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะสภาวิศวกร เนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักโดยตรงในด้านคุณสมบัติและมาตรฐานของวิชาชีพ ๓) ควรมีการส่งเสริมองค์ความรู้เรื่องการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพในอาเซียนในทุกช่องทางเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีการเตรียมความพร้อม และพัฒนาตลาดวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ๔) ควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานในด้านความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ ภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งให้เรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ประกอบด้วย ๕) ควรมีการปรับปรุงสวัสดิการและค่าตอบแทนแก่ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาความแตกต่างในด้านอัตราค่าตอบแทนซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกประเทศ ๖) ควรมีการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพวิศวกรรมเพื่อให้การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น อันเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนด้านบริการวิศวกรรม

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. *วิศวกรไทยสู้ไหวไหมในอาเซียน*. สืบค้นวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก <https://th.jobsdb.com/th-th/articles>
- ธงชัย พรรณสวัสดิ์. (๒๖ มีนาคม ๒๕๕๗). *วิศวกรอาเซียนและวิศวกรเอเปค: ไทยจะก้าวไปอย่างไร (1)*. สืบค้นวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก <https://thaipublica.org/2014/03/apec-acpe-1/>
- นิโลบล ปางลิลาศ. *เคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพเข้าสู่ตลาดอาเซียนอย่างเสรี: โอกาสและผลกระทบต่อไทย*. สืบค้นวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/comm/57/file_1333090336.pdf
- ปราการ กาญจนวดี. (๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๔). *ผลกระทบของประชาคมอาเซียน ๒๕๕๘ ต่อวิศวกรไทย และแนวทางแก้ไข*. สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก <https://www.eitcomputer.com/articles/136-2558>
- ศศิวิมล วรณศิริ ปวีณวัฒน์. (๘ มกราคม ๒๕๕๙). *ความคืบหน้าวิศวกรวิชาชีพอาเซียน*. สืบค้นวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5159&filename=index
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (กันยายน ๒๕๕๕). *รายงานการศึกษาระดับสมบูรณ (Final Report) โครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน*. สืบค้นวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก <http://research.mol.go.th/rsdat/data/doc/NGDKON4/00NGDKON4.pdf>
- สภาวิศวกร. *การขึ้นทะเบียนวิศวกรวิชาชีพอาเซียน*. สืบค้นวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก <http://www.coe.or.th/coe-2/engdiv/main/appMain.php?aMain=2&aMenu=0131>
- สภาวิศวกร. (๒๕๕๖). *คู่มือวิศวกรวิชาชีพอาเซียน*. กรุงเทพฯ : บริษัท จุดทอง จำกัด.